

בלק (369)

את ישראל ולהרע להם, עבר על הברית לבן אביו, והרי כתיב: "יד העדים תהיה בראשונה", על כן האבנים שבקיר (שהם העדים) לחצו את רגליו ונהיה חיגר, ולכן כותב רש"י 'סתם גדר של האבנים הוא', כיון שהגדר של אבנים, והם היו העדים, קיימו את תפקידם.

ספר "שיח הפרשה"

ויוסף מלאך ה' עבור ויעמד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל (כב. כו)

ויוסף מלאך ה' עבור... ומדרש אגדה יש בתנחומא: מה ראה לעמוד בשלושה מקומות? סימני אבות הראהו (רש"י). מה הם אותם סימני אבות שהראה המלך לבלעם? ה"שי למורא" מביא בשם "דעת זקנים בעלי תוספות", שהמלאך עמד בשלושה מקומות: בשדה, במשעול הכרמים ובמקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל, ובכל פעם רמז בכך לענין אחר אצל אבות. בשדה, ששם יש דרך לנטות ימין ושמאל, רמז לו שאם ירצה לקלל את זרעו של אברהם, יוכל לקלל מימין ומשמאל, את בני ישמעאל מצד אחד ואת בני קטורה בצד שני, אבל באמצע, את זרע יצחק, לא יוכל לקלל. במשעול הכרמים, ששם יש אפשרות לשני אנשים ללכת, אם כי בצמצום, רמז לו שאם בא לקלל את זרע יצחק, יוכל לקללו מצד עשו, אבל לא מצד יעקב. ולבסוף, כשעמד במקום צר שאין בו דרך לנטות ימין ושמאלה, רמז שזרע יעקב כולם כשרים הם, ואין כל אפשרות לקללם.

ספר "ומתוך האור"

ויפתח ה' את פי הַאֲתוֹן (כב. כח)

נתן בה כח כענין "ה' שפתי תפתח וכו' כי מה' מענה לשון גם לבלתי מוכן" (ספורנו) הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל היה מביא את קושיית המשגיח רבי חיים ליוואוויץ זצ"ל: שלכאורה בקשת דוד המלך: "ה' שפתי תפתח" שונה לחלוטין, שכן בה מונח בקשת סיעטא דשמיא לעמידה ואמירה נכונה וטהורה לפני הקב"ה, ואילו פתיחת פי האתון היא בריאה חדשה שקיבלה מקום מיוחד בבריאה, כלשון התנא (אבות פ"ה): שבריאה זו נבראה ערב שבת בין השמשות, וההשוואה היא פלאית לדמות ענין זה לבקשת דוד המלך? אומנם מונח בדברי הספורנו לימוד נורא, שאכן יש כח בתפילה בדרגה כזו, שהיא בבחינת בריאה חדשה, שמי שעומד ומתפלל באופן הנכון, גם אם אינו ראוי ובלתי מוכן הוא מקבל כוחות. דבר זה מבואר במדרש (תצוה לח. ד): "בכו לפני והתפללו לפני ואני מקבל", ופירש הרי"ל חסמן זצ"ל: "בכו והתפללו לפני" מונח שכח הנברא בתפילתו הוא כאשר הוא מגיע ל"בכו", כשיודע שאין מדיליה יכולת

את אשר תִּבְרַךְ מְבָרְךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאָר (כב.ו)

יש לדקדק מדוע בתחילה כתוב: "את אשר תִּבְרַךְ מְבָרְךְ", כבר מבורך הוא, ואילו ב"אשר תֵּאָר יוֹאָר" כתוב: "יוֹאָר", בלשון עתיד. ויובן על פי דבריו של ה"אור החיים הקדוש", ששאל: מה כוח היה בבלעם לברך? בשלמא קללותיו היו מתגשמות, באשר היה רע עין. ועוד שידע היה לכוון לאותו רגע שהקב"ה זועם בו, ושולטת הנהגת מידת הדין. אבל מה הקשר בינו לברכות? ותירץ וז"ל: ונראה, כי לעולם ברכת בלעם כברכת חמור, אלא שהרשע היה מערים, כשהיה רואה באיצטגנינות שפלוני יעלה לגדולה, וכדומה, היה עושה שמברכו. וכשבא הדבר, חושב שברכתו של בלעם גרמה. ולא כן הוא, אלא מזלו גרם. וכמו כן עשה לבלק, שראה בכוכבו שעתיד למלוך במואב וברכו בדבר עצמו, לרמות כי הוא הסובב. מעתה יתכן שהתורה הקדושה רמזה זאת: "אשר תִּבְרַךְ", כבר "מְבָרְךְ" הוא, ולא אתה גרמת, אבל "אשר תֵּאָר" "יוֹאָר" בקללותך.

ספר "מעייני השבוע"

אם יתן לי בְּלֶק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לְעַבֵּר אֶת פִּי ה' אֱלֹהֵי (כב. יח)

בלעם אומר: אינני יכול לעבור על צווי ה'. ממש צדיק גדול, אבל כתוב בספרים שכוונתו לומר: נגד צווי ה', אני לא יכול לעשות, אבל נגד רצון ה' כן. אם אין צווי מפורש, גם אם זה נגד רצון ה', אני יכול לעשות כרצוני. ב"דרשות הר"ן" מובא: מה היה קורה אם בעקידה היה אברהם אבינו אומר להקב"ה: רבוננו של עולם, הבקשה שלך: "והעלהו שם לעולה" היא נסיון קשה מנשא, אינני יכול לעמוד בה. האם במקרה כזה היה אברהם אבינו עובר על צווי ה'? הר"ן אומר שלא. ומדוע? כי כתוב: "קח נא", לשון בקשה ולא לשון צווי. אלא שלאברהם אבינו לא היה הבדל בין רצון ה' לצווי ה'. אם ה' רוצה, חייבים לקיים את רצונו. מכיון שידע שרצון ה' הוא שיעלה את בנו לעולה, לכן עמד בנסיון בגבורה. אך בלעם אמר שהוא איננו מחויב לקיים את רצון ה' אלא רק צווי ה'. כל עוד אין צווי, הוא חפשי לעשות כרצונו.

ספר "יחי ראובן"

גִּדְר מְזָה וְגִדְר מְזָה (כב. כד)

ברש"י 'סתם גדר של אבנים הוא', יש להבין מהי כוונת רש"י. בספר "תולדות יצחק" מבאר זאת בטוב טעם: בפרשת "ויצא" כתוב שיעקב ולבן נשבעו שלא יעשו רע אחד לשני, ועשו גל אבנים, ואמרו "עד הגל הזה", הגל יעיד על השבועה שלא יעברו אותה לרעה. והנה בלעם היה בנו של לבן הארמי (סנהדרין קה.), ועתה כשבא לקלל

כלל ועיקר ואז הוא בוכה כי הוא מרגיש בחוש שהוא באמת תלוי רק בבורא עולם ואז הוא נענה, כפי שנאמר (גמרא ברכות כח) כשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם עומדים. **ספר "לתתך עליון"**

מָה אָקָב לֹא קָפָה אֶל-וַיְמָה אָזְעַם לֹא זָעַם ה' (כג.ח)
משל לנער שהכה את חברו והתחיל אביו של המוכה לזעוק ולהתרעם על הנער. בא אבי הנער המכה ותמה, מה יש לך להתרעם על בני. אמר לו משום שאם מכה את בני דומה הוא כמו שהכה אותי, ואם יש יסורים לבני, הרי לי יש מזה עוד יותר יסורים כך אמר בלעם: **"מָה אָקָב לֹא קָפָה אֶל-וַיְמָה אֶל-וַיְמָה אֶזְעַם לֹא זָעַם ה' "**, כמו שנאמר: **"בצרתם לו צר"**. **"וַיְמָה אָזְעַם לֹא זָעַם ה' "**, רצה לומר, מה אזעם אני אל ישראל אם לא נתמלא ה' חמה וזעם עליהם. **ספר "פה קדוש השלם"**

פָּעַת יֵאָמֵר לְיַעֲקֹב וַיִּשְׁרָאֵל מָה פָּעַל אֶל-וַיְמָה אֶל-וַיְמָה אֶזְעַם לֹא זָעַם ה' (כג. ח)
על האדם לערוך תמיד חשבון נפשו, בין אם העת הוא לא טוב אצלו, שצריך הוא להתבונן ולומר: מה זה ועל מה זה שהקב"ה מענישני, הלא דבר הוא, ובודאי חוטא אני. ויתן דעתו לשוב בתשובה, ובין אם העת טוב לו, יאמר גם כן: מה זה שהקב"ה נותן לי כל טוב, הלא יודע אנוכי מרת נפשי שחטאתי הרבה, ואולי ח"ו הוא לרעתי, על דרך: **"ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו"** (דברים ו. י). זהו שמרמז הכתוב: **"פָּעַת"**, היינו איזו "עת" שתהיה לאדם, אם טוב אם לא ח"ו, בין כך ובין כך: **"יֵאָמֵר לְיַעֲקֹב וַיִּשְׁרָאֵל מָה פָּעַל אֶל-וַיְמָה אֶל-וַיְמָה אֶזְעַם לֹא זָעַם ה' "**, יתבונן ויאמר, מה פעל בזה השי"ת ומה רוצה ממני, ועל ידי זה יהיה תמיד בתשובה. **ספר "עלים לתרופה"**

וַיֵּאָמֵר הַגִּבּוֹר שְׁתֵּם הָעֵינַי (כד. ג)
חכמינו מפרשים שהיה בלעם סומא באחת מעיניו. הכוונה שבדבר היא: שהרי כל אדם צריך לשתי עינים, למען יראה באחת את גדלות הבורא, ובשניה יראה את שפלותו ואפסותו שלו. בלעם ידע את גדלות הבורא, כפי שאמר הכתוב: **"וידוע דעת עליון"**, אבל לא ראה את שפלות עצמו והיה גבה רוח, ממילא הריהו בגדר סומא באחת בעיניו. **ספר "מענינה של תורה"**

וַתִּקְרָא לְעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֵּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְאֱלֹהֵיהֶן (כה. ב)
יש לדרקדק לכאורה תיבות **"וַיֵּאכַל הָעָם"** נראות מיותרות דהיה לו לומר **"וַתִּקְרָא לְעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְאֱלֹהֵיהֶן"**, ומדוע נכנס כאן אכילת ? מבאר החיד"א: אמרו חז"ל דעבודת פעור היתה, שהיו פוערים לפניו פי הטבעת ומוציאים רעי. והנה בני ישראל במדבר אכלו מן הנקרא **"לחם אבירים"** שנבלע באבירים, היו מכניסים

ולא היו מוציאים. נמצא א"כ שבני ישראל לא היה באפשרותם לעבוד את הפעור דלא היה להם מה להוציא, מה עשו בנות מואב? נתנו להם אוכל כדי שיהיה להם במה לעבוד את עבודת פעור. וזהו שנאמר **"וַתִּקְרָא לְעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן"**, וקודם לכם הביאו לפנייהם אוכל כדי שיוכלו להוציא רעי 'לכבוד' הפעור, **"וַיֵּאכַל הָעָם"** וכיון שאכלו **"וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְאֱלֹהֵיהֶן"**, דלולי זה לא היה באפשרותם לעבוד. **ספר "להתערן באהבתך"**

הלכה: בירך בורא פרי העץ על פרי ובא לשותת קפה
המברך בורא פרי העץ או בורא פרי האדמה ורוצה לשותת קפה או תה יכוין מפורש שלא רוצה לפוטרם בברכתו ואז יוכל לברך עליהם שהכל לכתחילה. בירך ולא כיון נחלקו הפוסקים אם יוכל לברך על הקפה או והתה שהרי י"א שברכתם בורא פרי האדמה ונפטרו בבכרת הפרי, או שנאמר דודאי כוונתו שלא לפוטרם שהרי לדעת רוב הפוסקים ברכתם שהכל ומדוע יכניס עצמו בספיקות. ומנהג העולם לברך באופן זה על הקפה או התה שהכל נהיה בדברו. **ספר "הליכות ברכות"**

פתגם: אל תלך בדרך הרעה, צפוף שם. **ספר שמחלה**
חקירה: ארץ ישראל: מצוה להיות בארץ או שאסור להיות בחו"ל (מפענת צפונות ו-ט) **ספר "קובץ יסודות וחקירות"**

סיפור: באבוד רשעים רינה
בויטבסק היה יהודי בשם שמחה, שירד לחייהם של החסידים והלשין על רבם לפני המלכות. לימים מת אותו שמחה והובא לקבורה, שמחו החסידים ועלזו. לשמחה מה זו עושה? שאלו אותם אנשי העיר. הסבירו החסידים: **"שמחה לארצך, ששון לעירך"** **ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף טז)**

שבת שלום
יוצא לאור לרפואה שלימה, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, אברהם בן חנה רחל, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם רפאל בן רבקה, ברטה מסעודה בת לאה, חיים מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קארין מרים פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, ליליאן רוזה בת אטסה נזימה, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמנונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: נעמי פנינה בת סנדרין אסתר, לאה בת רבקה, לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זהרה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מורים משה בן מרי מרים. משה בן מול פורטונה. שמחה בת קמיר, אמיל חיים בן עזר עזיזה, רחל בת מיה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים, ניסים חי הורבט בן ג'ולי, ליליאן רוזה בת אודטה נג'מה, נתניאל יאיר בן מרים יהוית

